

FURT DE ENERGIE ELECTRICĂ LA PORTILE DE FIER

România a avut în 1989 o dispută diplomatică cu Iugoslavia pentru că am folosit prea mult hidrocentrala de la Porțile de Fier

FOTO: Vasile Moldovan/AGERPRES

România a avut, în 1989, o dispută diplomatică cu Iugoslavia, pe motiv că țara noastră fura energie electrică de la Porțile de Fier. Curentul consumat de industria energofagă socialistă a fost returnat iugoslavilor în 1990, când țării noastre i-a revenit o cotă mai mică din energia produsă de hidrocentrală.

„Produceam mai mult decât aveam voie, cu circa 5% mai mult abateră de la norme. Practic, golisem lacul de acumulare”, ne-a precizat Marian Cernat, director adjunct al Dispeceratului Energetic Național (DEN) din cadrul Transelectrica. Cernat povestește că Petre Fluture, ministrul Energiei

Electrice în acel an, a intervenit direct în urma unei muștrului în Guvern. „Să oprești Porțile de Fier și să crești frecvența”, a sunat ordinul ministrului, își amintește Marian Cernat. „Apăruseră articole în presa externă că România fură energia, era practic un împrumut forțat, pentru că partea română uzina apă pe partea sa mai mult decât avea voie”, spune directorul DEN. Frecvența curentului electric era de 47 Hz, deși normalul era de 49,5-50,05 Hz. Mai exact, foamea de energie electrică din România era atât de mare, încât centralele rămăneau pornite foarte mult timp pentru a

genera curent. Numai că scăderea sub anumii parametri risca să deterioreze foarte grav instalațiile. „Ultima speranță era deconectarea Alro, care ar fi redus consumul cu 350-400 MW în fiecare oră și astfel se reechilibra sistemul, completează Cernat. „Ministrul avea un display pe care vedea că nu se oprește centrala de la Porțile de Fier și aveam fizic de unde să producem altă energie”, a adăugat Cernat. Problema cu iugoslavii s-a rezolvat după 1990, când autoritățile române au convenit ca, pentru o perioadă, noi să producem mai puțin la Porțile de Fier și ei mai mult, astfel că

energia „împrumutată” a fost răscumpărată printr-un program de returnare stabilit de o comisie mixtă. Există un dispecerat pentru statele CAER (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc - n.r.), dar deciziile acestuia erau consultative. Statele membre ale CAER erau Uniunea Sovietică, Republica Democrată Germană, Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și România. „Se săturaseră de noi ca de mere acre. N-aveai voie să faci mai mult de 20 de cereri de curent electric într-o lună sau peste 10.000 MW.”

(Continuare în pag. a III-a)

Nicolae Ceaușescu și interzicerea electronizării tehnicii de luptă

După acapararea puterii politice, comunistii români au preluat ad-lit-erăm din URSS concepția privind industrializarea forțată a economiei, neglijând multă vreme agricultura. Pornind de la dogmele lui Lenin și Stalin, aceștia au pus un accent deosebit pe dezvoltarea celebrului Sector A - format din industriile extractive și prelucrătoare de materii prime (în special cărbune, minereuri ferose și neferoase), precum și din industria constructoare de mașini grele.

În cursa unilaterală pentru ajungerea din urmă și întrecerea performanțelor economice ale „capitalismului decadent”, liderul sovietic Nikita Hrușciov se lăuda la sfârșitul anilor '50 - chiar în Statele Unite ale Americii - cu procente de reveneu fiecărui locuitor al țării sale din producția de oțel a URSS. Nicolae Ceaușescu nu s-a lăsat mai puțin. În 1989, dorea să-și convingă conaționalii de binefacerile celor X tone de oțel ce reveneau pe capul fiecărui locuitor al României. Adică vreo jumătate de Dacie și două-trei buji pentru fiecare suflet de român, indiferent de vârstă. În același timp, păpica era pe sponci. Ea se măsura în zeci de ore de stat la „coadă” în fața magazinelor, „Alimentara”.

Apelând la documentele întocmite chiar de autoritățile de la București, aflăm care au fost mijloacele propuse de Nicolae Ceaușescu pentru dezvoltarea și modernizarea industriei românești. De exemplu, liderul Partidului Comunist Român nu s-a sfiit să declare: „Cu Ion Avram (ministrul Industriei Construcțiilor de Mașini - n.r.) am tot vorbit pe drum. Am spus ce trebuie să facem în construcția de mașini: autototarea,

copierea, cum face toată lumea. Să nu ne fie frică de nimic. Când o să exportăm, atunci o să vedem ce modificări facem, ca să nu spună că am copiat. Ce facem pentru noi, copiem și pe mama dracului”.

Pare surprinzător faptul că, după o declarație atât de tranșantă privind furtul de tehnologie industrială, rostită la ședința Comitetului Executiv al CC al PCR din ziua de 6 iulie 1971, Nicolae Ceaușescu a promovat în aceeași zi „minirevoluția culturală”. Inițiativa respectivă s-a concretizat în anii următori și prin impunerea la nivel de întregii țări a principiilor de conviețuire socială menționate în celebrul „Cod de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste” (28 noiembrie 1974). Un cod în care, printre altele, se preciza că membrii PCR nu aveau voie să... fure.

Pentru a afla de unde a provenit ideea furtului de tehnologie, putem face apel tot la o declarație rostită de Nicolae Ceaușescu la reuniunea de la 6 iulie 1971 a Comitetului Executiv al CC al PCR: „Am văzut la coreeni, n-au tehnica noastră și într-un an de zile au făcut o uzină de fibre chimice. Au mai copiat. N-o fi ultimul strigăt, dar au realizat-o (...). Am văzut în China; au luat muncitori calificați, tehnicieni și ingineri. În Coreea, ne-au spus că le-au dat la ingineri și le-au spus că nu pot să facă. Atunci, le-au dat muncitorilor din producție și au făcut”.

În mod evident, Nicolae Ceaușescu a încurajat furtul și copierea clandestină de utilaje și tehnologii de fabricație din străinătate. În primul rând, deoarece politica de industrializare forțată pe care a promovat-o a creat presiuni mari asupra balanței de

plăți externe a României. În luna mai 1970, atât Leonid Brejnev, cât și Nicolae Ceaușescu au amintit, în discuția pe care au purtat-o la Moscova, despre un dezechilibru care se înregistra, în mod îngrijorător, în balanța de plăți externe a României și despre creditele numeroase contractate de autoritățile române în Occident.

Inițial, industrializarea forțată a României a avut cel puțin o componentă pozitivă: dezvoltarea exponențială a industriei naționale de apărare. În perioada 1965-1990, aceasta a constituit una dintre direcțiile principale de acțiune ale lui Nicolae Ceaușescu. Astfel, liderul Partidului Comunist Român încerca să reducă substanțial importurile românești de materiale militare din statele membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia. Totodată, au fost întreprinse demersuri pentru stabilirea unor cooperări cu alte state comuniste în producția de muniții, armament și piese de schimb pentru tancuri și aviație, cu scopul de a achita mai ușor o parte din tehnica de luptă importată de România.

Pe de altă parte, în cadrul analizei nu trebuie să pierdem din vedere capacitatea limitată a industriei românești de a susține fabricarea de armament, tehnică de luptă și alte produse speciale la un nivel competitiv pe plan mondial. Acest aspect era cunoscut de Nicolae Ceaușescu. L-a amintit chiar el în ședința CC al PCR din ziua de 16 decembrie 1970: „Într-un timp scurt trebuie să realizăm un comerț exterior activ, să asigurăm echilibrarea balanței noastre de plăți externe.”

(Continuare în pag. a IV-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Atunci, a fi student însemna ceva, era o mare onoare”

Cristi Ciobanu (38 de ani) era acum 20 de ani student în Iași. „Dacă voiam să mă încălzesc, că era frig în cămine, mergeam la prietenii mei din T17. Stăteau la etajul 8, unde cu greu ajungeau controalele administratorilor și ale directorilor comunisti de cămin. Ei puneau în priză radiatoare făcute de cei de la Electrotehnică, sculptate în IBC și care aveau zeci de rezistențe groase, mari. La tablourile electrice erau puse cuie uriașe, să reziste la consumuri foarte mari de energie electrică.”

Consumul electric în 1989 era asiduă supraviețuire, așa încât studenții cuminiți de la etajele inferioare erau obligați să stea în frig. Oricum, căldura nu ajungea atât de sus. Căminul T17 din complexul Tudor Vladimirescu se spunea că este, alături de cantină, unul dintre cele mai mari edificii studențești de acest tip din Europa. La parter era și cabinetul medical. Acolo, studenții stăteau cuminiți la rând, burdușiți de pachete cu cafea, cu ce se găsea, pentru a căpăta neșperată scutire medicală în care se treceau tot felul de

afecțiuni psihice, tinichie pentru anii de astăzi. Li se puneau chiar afecțiuni psihice grave, pentru a scăpa de exmatriculare. Doctoria locuia pe Strada Karl Marx, la o vilă. Veneau săracii cu probleme, aveau curcile tăiate în papornă, ieșea doftoreasa afară din cabinet, vedea că studentul sărac stătea cu mânuca pe hol alături de papornite, îi nota pe o hârtie adresa și îi spunea unde să se prezinte. La ea acasă, evident, să răstoarne prada.

La fel se proceda și pentru aranjarea examenelor. Nu exista profesor care să nu fie corupt, chiar și zbirii din facultate se potoleau cu banii de 100 de lei făcuți în școala sau la plic. Aceștia nu acționau decât prin intermediari, dar se putea trece orice examen. Îmi aduc aminte că, în seșunea din februarie, cereau acestia chiar și produse alimentare care nu se găseau, ulei și zahăr, pachete cu cafea și alte alimente pe cale de dispariție.

(Continuare în pag. a II-a)

Doi din paisprezece

Tu cum ai alege copilul căruia să-i dai viață? - mă ntreabă ea.

De unde ai ști dacă cel cărui îi vei curma zilele n-a fost un geniu, iar cel cărui îi vei permite să vadă lumina zilei nu e un criminal? Cum am ales? La ruleta asta rusească pe care am provocat-o din disperare am jucat până la capăt. Doi din 14. Atât am păstrat. Au venit pe lume două fetițe și apoi un lung șir de avorturi provocate cu riscuri enorme, dar asumate. Mai bine moartă decât cu o gură de hrană în plus, gură pe care oricum n-aveam din ce-o hrăni. Eram prea săracă și fără nici o speranță. Cu ce nădejde să fi dat viață? Dar eram condamnată la risc. Aveam o casă cu chirie la stat, o slujbă de îngrijitor și un sot cu o slujbă modestă de paznic. Așteptam de ani buni să fim selecționați de pe listele întreprinderii pentru a primi un apartament. Dar n-aveam PCR (pile, cunoștințe și relații), n-aveam ce da și nici nu aveam pe cineva care să ne susțină.

Despre toate acestea n-aș vrea să vorbesc. De tot acest lung număr de copii care ar fi trebuit să fie ai mei, ai căror chip aș vrea să-l pot imagina alături de vârsta lor de acum, despre nepoțelii pe care ar fi trebuit să mi-i aducă la joacă, de atâtea minuni de momente în care să le fi fost alături - de toate astea n-aș vrea să vorbesc. Am ales totuși să vorbesc, pentru că poate așa trecutul mă va ierta. Aș vrea să cred asta.

Era primăvara lui '89. Parcă nici Secu' nu mai era ce-a fost odată. Pe străzile Clujului, în plin centru, țigănci cu fuste colorate țipau în miezul zilei. „La balonu' antitebi!” Și acum îmi amintesc amuzamentul copiilor mei, care se distrau cumpărând cu 10 lei „o mână de baloane”. Nu le spusese niciodată că acelea sunt prezervative. Nici n-aveam curajul să pronunțăm cuvântul acesta, pentru că ne teamem de repercusiuni. O colegă a mea a fost „invitată” la Secu' și de-a subsemnatul de unde are produsul, cum l-a cumpărat, și l-a fost și confiscat. Era prea riscant sau, oricum, eu una așa gândeam și credeam. Rudele m-au sfătuit să mă termin cu avorturile. Nici n-aveam curajul să mă merg la ginecolog, dar în fabrică, o dată pe an, obligatoriu femeile erau duse la control într-un soi de secție de ginecologie improvizată în dispensar. Închideau și ei ochii dacă vedeau urmele unui avort. Îl treceau drept spontan. Însă, dacă ajungeai la control cu sarcina prezentă, nu mai aveai scăpare. Erai urmărită. Așa s-au născut fetițele mele. N-a fost atât aлегere, cât teamă, obligație, nevoie. Nu mai aveam ce face. Întâmplarea a făcut că unul dintre „baloanele” lui Ceaușăc' n-a funcționat în acea primăvară a lui '89. Se zvonea că țigăncii luau prezervativele din gunoi, le spălau, le reambalau și le revindeau.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

12 martie (duminică)

Soarele a răsărit la 6:34, a apus la 18:18

Luna a răsărit la 8:36

Sărbătoare creștină

Cuviosul Teofan Mărturisitorul; Sfântul Grigorie Dialogul, Episcopul Romei; Sfântul Simeon Noul Teolog (Lăsatul secului pentru Postul Mare)

S-a întâmplat la

12 martie 1989

● Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la anexarea Austriei de către Germania hitleristă, președintele Kurt Waldheim a adresat poporului austriac un mesaj radioteleviziv în care condamnă actul anexării și califică holocaustul provocat de naziști drept „una dintre cele mai mari tragedii din istoria lumii”.

● SUA a exercitat presiuni asupra Filipinelor pentru prelungirea termenului tratatului americano-filipinez asupra bazelor militare din această țară, care expira în 1991 - declara ministrul filipinez de Externe, Raul Manglapus. El a subliniat că partea americană a difuzat în Filipine material propagandistic, în care încerca să argumenteze necesitatea menținerii prezenței sale în Filipine.

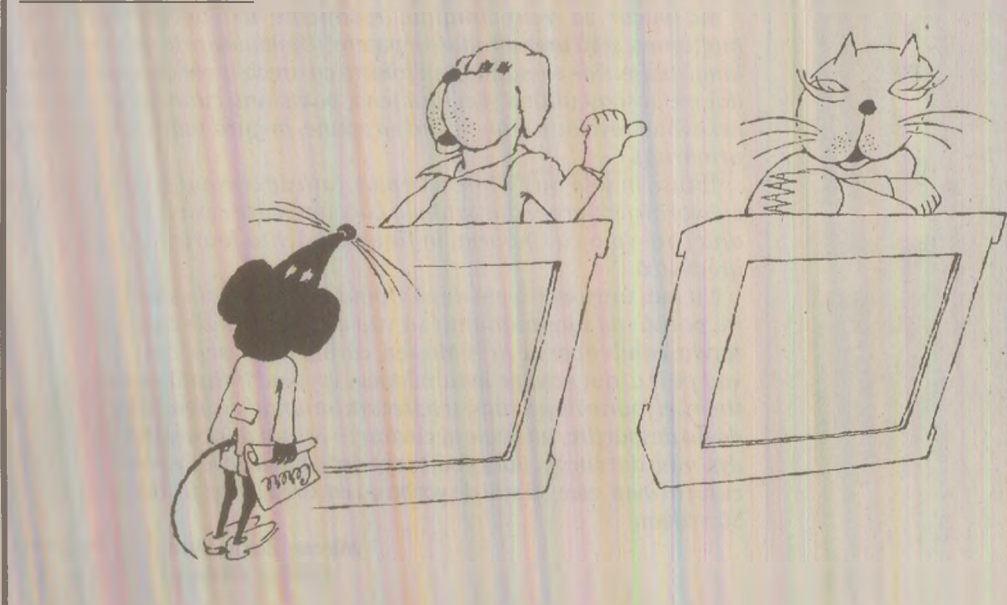
● O bombă artizanală a explodat în apropierea sediului unui post de poliție din Belfast. În urma atentatului, șapte polițiști au fost răniți. Capitala Irlandei de Nord fusese în ultimele zile scena unor incidente și unor atentate, în urma uciderei a trei membri ai organizației ilegale „Armata Republicană Irlandeză” (I.R.A.).

● Senatul argentinian a adoptat o rezoluție în care se arăta că manevrele militare britanice în zona Atlanticului de sud provocau „o gravă alterare a păcii din regiune”. Documentul reitera poziția Argentinei în favoarea unor negocieri cu Marea Britanie privind soluționarea problemei statutului arhipelagului Malvinelor (Falkland).

● După cum informa agenția V.N.A., Pham Hung, membru al biroului politic al CC al PC din Vietnam, președintele Consiliului de miniștri al Republicii Socialiste Vietnam, a încetat din viață, la vârsta de 76 de ani.

Romona VINTILĂ

CARICATURA ZILEI

CADOURI PENTRU FAMILIA CEAUȘESCU

Taler omagial din Egipt

Cadourile primite de familia Ceaușescu din străinătate nu aveau parte de un tratament mai atent decât cele primite din partea oamenilor patriei. Majoritatea stăteau uitate într-o cameră, atinse și inventariate doar de menajera casei. Puteam însă bănui că talerul primit din Republica Arabă Egipt a fost mai apreciat decât alte cadouri, în primul rând pentru că tablourile se distingeau de celelalte obiecte și erau folosite la înfrumusețarea pereților reședinței familiei Ceaușescu. În al doilea rând, la valoarea talerului a contribuit relația strânsă

de prietenie dintre RA Egipt și RS România. Egiptul era una dintre țările în care era apreciată și onorată Elena Ceaușescu. Încă din 1972 a primit la Cairo, la 6 aprilie, Marele Cordon al Ordinului „El Kamal”, iar cinci ani mai târziu a fost numită Asociat al Institutului Egiptului, pentru realizările sale deosebite în domeniul chimiei.

Pe lângă oferirea acestor distincții, prietenia dintre Republica Arabă Egipt și România poate fi observată din vizitele oficiale realizate de familia Ceaușescu pe acele meleaguri exotice. Acestea erau făcute diffe-

rent de conducerea țării și de politica abordată. Îl putem vedea pe Ceaușescu, în 1974, alături de Anwar El Sadat, cel care a introdus pluripartitismul în Egipt și a condus o politică de pace cu Israelul, dar și alături de Hosni Mubarak, cel care a preluat conducerea după asasinarea lui Sadat și a reintrodus Egiptul în Liga Arabă. O națiune care o aprecia pe tovarășa Elena Ceaușescu i-a trimis în dar, alături de „cele mai așese sentimente”, un taler împodobit de pictorii egipteni cu imaginea sa, un chip înzestrat cu demnitatea primei femei a României, dar și cu blân-

FOTO: MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE

dețea de „mamă a unui popor”. Probabil, acest obiect și-a găsit locul alături de perechea sa, un taler primit din partea Turciei și împodobit cu chipul „conducătorului suprem”.

Alexandra ZOTTA
Diana ROTARU

(Continuare în pag. a II-a)

„AM ȘI ACUM ÎN URECHI, ÎN SĂLILE ALEA ÎNGHEȚATE, SUNETUL APLAUZELOR”

Acum 20 de ani, pe scena Teatrului Național din București se juca unul dintre cele mai iubite spectacole ale acelei perioade, „Jocul ielelor” de Camil Petrescu, în regia Sandei Manu. În repertoriul de acum al teatrului regăsim aceeași piesă, într-o altă montare, aparținându-i lui Claudiu Goga. Anii au trecut, iar cea care urca atunci pe scenă pentru a interpreta rolul Mariei Sinești, una dintre cele mai admirate actrițe ale teatrului românesc, Iliana Tomoroveanu, este în spectacolul de astăzi mătușa Irena Romescu. Cu puțină nostalgie, ne-a povestit câteva episoade din aventura pe care teatrul românesc și actorii români au trăit-o în ultimii ani ai comunismului.

„Jocul ielelor” de atunci a fost un spectacol extraordinar... E o amintire frumoasă. În rolul principal, Gelu Ruscă, era Ovidiu Iuliu Moldovan, iar Mircea Albulescu îl juca pe Sinești. Ultima dată am jucat „Jocul ielelor” la 20 decembrie 1989. Când deja se știa de Timișoara. Ovidiu, care avea relații la Timișoara, aflase mai multe decât știam noi și era o stare de tensiune puternică și în cabină, dar și în sală. Iar sala era plină... Mi-aduc aminte că au fost reacții la cu totul alte replii decât de obicei, tot spectacolul a fost dat peste cap. Am iubit foarte mult spectacolul ăla, poate pentru că Maria Sinești era un rol pe care mi-l-am dorit foarte tare. Era genul de spectacol care provoacă reacția cea mai frumoasă a publicului, și anume tăcerea absolută, lipsa de respirație aproape, iar la sfârșit, înainte de a porni aplauzele, aceeași pauză mută, care te sperie câteodată...”, își amintește acum Iliana Tomoroveanu. „Iar Maria Sinești de atunci era altfel, era mai romantică, era un pic mai dulce... Maria Sinești de azi e mult mai teribilă a-terre.”

Se juca mult, iar oamenii veneau la teatru cu pasiune. Seară de seară, sălile erau pline. Seară de seară, oamenii veneau să trăiască povești. Dar cum se construiau poveștile în spatele cortinei? „În ultima perioadă, prin '89, jucam în niște săli înghețate, pe care cei de azi nici nu și le pot imagina. Trebuia să fim în rochii de seară, cu decolteuri mari și dedesubt aveam câte un pulover, iar deasupra un șal și câte trei perechi de ciorapi puse una peste alta, ca să nu degerăm în scenă. Iar cabinierile de la Teatrul Național ne încălzau rochiile la reșouri, ca să nu răcim când trebuia să schimbăm costumul”, povestește actrița. „Se creia în sălile de spectacol între scenă și public o solidaritate extraordinară. Eu am și acum în urechi, în sălile alea înghețate, sunetul aplauzelor. Lumea era cu căciuliile până la ochi, toți stăteau cu paltoarele pe ei și cu mânuși în mâini. Aplauzele, în loc să sune cum sună aplauzele, sunau așa, infundat... Dar îi simțeam pe toți că sunt alături de tine și am impresia că se creia și între ei o anu-

Iliana Tomoroveanu în „Jocul ielelor” pe scena TNB, astăzi, în rolul Ininei Popescu

mită solidaritate, în felul în care reacționau. Venea lumea la teatru și, de ce să nu recunoaștem, se căutau «sopârlele». Iar, odată trecută viziunea, actorii profitau... Era destul să pui o virgulă în plus sau să dai un anumit accent unui cuvânt și totul se întorcea invers.” Să faci teatru era greu și atunci, e greu și acum... „Sigur că atunci erau niște obligații politice și că erau piese care trebuiau jucate, chiar dacă erau stupide. Dar s-a făcut teatru de foarte bună calitate și până în '89. A fost tot timpul o formă de rezistență prin teatru. Mi-aduc aminte că am jucat o piesă care se cheama «Generoasa fundație» pusă în scenă de Horea Popescu, cu Ovidiu Iuliu Moldovan, Cozorici, Albulescu, Marin Moraru, Costel Constantin și cu mine. Singurul rol feminin, de altfel, foarte mic, dar foarte important. Era o piesă despre sistemul totalitar și, mai mult decât atât, despre universul concentraționar. Ce se întâmpla în lume era și la noi pe scenă și a fost un succes uriaș, cu spargeri de geamuri la intrare... S-au jucat în perioada aia «Zbor deasupra unui cuib de cuci» sau «Caligula» și alte multe mari spectacole care aveau în ele fitilul a ceea ce avea să se întâmple peste ani. Se făceau greu, pentru că erau vizionari, pentru că erau tot felul de persoane, unele pricepute, dar rău intenționate, altele, pur și simplu, nepricepute, care se băgau în viața noastră. Acum, presiunea politicului a dispărut, se face teatru și altfel, cum pe atunci nu era voie să se facă. Pentru actorii tineri însă e mult mai greu, dar eu spun că se face teatru bun și acum.

La Național sunt tot timpul sălile pline și coadă la bilete. Înseamnă că lumea are nevoie de teatru... „Tocmai de „nevoia de teatru” se temea și regimul comunist, care supraveghea tot ce se întâmpla pe scenă. Cenzura funcționa la toate nivelurile. Sărutul era supremul finish al unei scene de dragoste. Nici vorbă să se meargă mai departe...”, povestește mai departe Iliana Tomoroveanu. Cum a fost ea însăși afectată de cenzură? Prin forța lucrurilor nu foarte mult. „Eu am avut norocul să joc ingenue, roluri pozitive, care erau mai greu de atacat. Dar cel mai puternic am simțit forța sistemului la «Danton», montarea monumentală a lui Horea Popescu, la care, deși au fost ingrozitor de multe vizionari, tot n-a reușit cenzura să afecteze esența spectacolului. Și așa mai spune că la «Un fluture pe lampă», piesa lui Everac, deși nu s-ar zice astăzi... A fost un succes extraordinar, pentru că era o montare foarte bună, iar acțiunea se petrecea la Paris, în mediul refugiaților români. Erau rochii frumoase, decoruri frumoase, muzică bună, de actori nu mai vorbesc, că era toată floarea Teatrului Național acolo. O piesă cu roluri bune, dar falsă. Era scrisă din punctul de vedere al regimului. Și acolo au fost multe vizionari. De ce atâtea decolteuri, de ce mobilă de-aia, de ce muzică aia...” În 1989, apăsarea regimului era din ce în ce mai puternică. Cu fiecare zi coada era tot mai sensibilă. Comunismul își trăia ultimele luni. „De fapt, se simțea peste tot că trebuie să explodeze mămăliga, dar nu știu dacă lu-

mea avea certitudinea că se va și întâmpla. Totuși s-a întâmplat. Dar vreau să spun acum că noi aveam, într-un fel, o lume a noastră. Sigur că și printre noi au fost delatori. Totuși, de Crăciun ne adunam în câte-o cabină și cântam colinde. Și n-a pățit nimeni nimic. Sigur că exista securistul oficial care avea biroul la parter, lângă magazia de costume, unde era și o cutie cu o fantă precum la cele de scrisori, unde cine voia putea să-și arunce bilețelul cu delatiunea... Sigur că te lua la întrebări. Mi-aduc aminte cum Traian, soțul meu, a trebuit să ajungă într-o seară foarte repede la gară. Cum erau la noi în vizită niște prieteni cu un nepot care venise din Germania și care era cu mașina – mașină cu număr de Germania – l-a dus pe Traian la gară pe la ora 11 noaptea. Dimineață, când a intrat în teatru, securistul l-a întrebat: «Dar ce relații aveți în Germania?». Se afla totul, nici nu știi de unde. Sigur că era trist că te întâlneai cu prietenii acasă și puneai perna pe telefon, că erai sigură că prin telefon se ascultă. Nu sunt sigură că numai prin telefon se ascultă... Și tot felul de alte lucruri care-ți urăteau ingrozitor viața. Totuși, din perioada aia am una dintre cele mai frumoase amintiri. Cred că se întâmpla în '89, când totul se dădea numai pe buletin, pe listă. La un magazin alimentar de lângă noi «s-au băgat» – cum se zicea pe atunci – pui. Era o aglomerație, o coadă îngrozitoare, dar noi aveam copilul mic pe vremea aia și aveam nevoie. Mai profitam de diverse prietenii sau stimă, sau admirație din partea unor oameni și mai făceam rost... Dar atunci era un moment de criză. Și mi-am băgat în bătaia aia de la «Alimentara», că nu pot să-i zic altfel, iar la un moment dat, peste lumea care se înghesuia acolo, a ajuns la mine o garoaafă roșie. O doamnă mi-a făcut semn cu mâna, n-o cunosc, dar îi sunt și astăzi recunoscătoare pentru momentul de frumusețe și de solidaritate din acea clipă. Și-mi mai amintesc o întâmplare la fel de emoționantă. Jucam o comedie foarte amuzantă, montată de Sanda Manu, «Cavoul de familie». Odată am jucat la Ploiești – matineu și seara –, că nu se puneau problema să mergem numai pentru un spectacol. Iar după reprezentanța de seară a venit la cabină, la Mircea Albulescu, un domn și l-a dat un pachet în dar. Mircea l-a luat, a spus «Mulțumesc!» și când am ajuns la autocar l-a desfăcut. În el era un kg de zahăr și o jumătate de kg de ulei, rația celui om pe o lună... Sunt lucruri care nu se pot uita. Există o solidaritate în nenorocire absolut incredibilă. Judecând acum, pot să mă întreb de ce nu s-a întâmplat mai devreme. Dar sistemul era foarte solid implantat și, din păcate, avea foarte multi slujitori.”

Iliana Tomoroveanu, în „Jocul ielelor” pe scena TNB, ieri, în rolul Mariei Sinești FOTOGRAFII: Arhiva Teatrului Național București

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Portrete și mici compoziții inspirate din activitatea de grădiniță puteau fi admirate în expoziția dedicată zilei de 8 Martie. Redactorii revistei au remarcat desene precum „Tovarășă educatoare”, „Mama”, „Fetiță cu steagurile patriei și partidului”.

Ia, mereu „în tendințe”

În numărul din luna martie, Dana Ștefănescu le învătă pe cititoarele revistei Femeia cum să-și confecționeze la domiciliu un sutien cu o pensă, pentru că, dintre toate modelele, este cel mai ușor de confecționat. Revine ia românească la modă? Ofelia Văduva, etnograf la centrul de artă populară al OCECOM, răspunde categoric da. „Disponibilitatea creatoare a femeilor satelor noastre se afirmă în vocația cu care, cu migală și răbdare, alte și alte ornamente decorative ale iei românești sunt mereu luate și redate în alte și alte plasmuri, mereu mai grațioase, mai delicate, mai noi. Așadar, cusături și chețe, diferite de la o zonă la alta, reflectă o deosebită pricepere în mănuierea mijloacelor tehnice pentru realizarea frumosului, printr-o dozare inteligentă a elementelor de decor pe suprafața inșpumată, albă a pânzei.”

Aburirea, calea sigură spre un ten strălucitor

„E martie, constata Aneta Dumitru în paginile revistei Femeia, și nu se poate ca după atâtea luni de iarnă, privindu-ne în oglindă, să nu ne dorim să arătăm mai frumoase, cu un ten strălucitor, întins și neted. Așadar, treceți la fapte, ocupându-vă de hidratarea tenurilor uscate în timpul iernii. Prima grijă trebuie să fie aceea de a curăța și a expune fața timp de câteva minute la abur. Să nu vă mire, prevenirea autoarea sfaturilor eventualele reticente, aburirea are efecte tonice, calmante, decongestionante și odihnitoare.” Primăvara '89 aducea noutăți în materie de machiaj. Nu se mai poartă bronzul,

obținut până atunci în sezonul rece prin aplicarea unui strat de fond de ten închis la culoare. În noul sezon se poartă tenurile luminoase, cu fard cât mai puțin, atât în jurul ochilor, cât și pe obraz. Ca să fii în pas cu moda, îți trebuia musai o pudră într-o nuanță albicioasă, care să contrasteze cu roșul violent ce se aplică pe buze.

Mic, puțin, dar pentru mama

Respectând indicațiile, în școlile din toată țara, în cinstea zilei de 8 Martie, au fost organizate serbări pentru mame. În afară de fireasca bucurie produsă mamelor, unii elevi au mai primit și o altfel de răsplată: și-au văzut numele în revistele dedi-

cate lor. Bunăoară, Rizeanu Mihai, de la Școala nr. 7 din Capitală, a convorbit cu un redactor al revistei Lumină. Pentru ziua mamei, elevii din clasa a IV-a F pregătiseră un dans. Cu siguranță, mamele au păstrat ceva din incântarea produsă de strădania lor multe zile după serbare. „A fost frumos!, transcria vorbele copilului reporterului de la Lumină. Dar nu numai dansul, ci și acel moment în care m-am gândit dacă am făcut și eu ceva, ceva frumos pentru mama, mic, puțin, dar pentru mama. Dacă acel 1, 2, 3, 1, 2, 3 și mișcărilor în ritmul muzicii au fost de ajuns. Dacă noi, cei 20 de copii, elevii în clasa a IV-a F am putut să le mărturisim în niște pași de vals dragostea ce le-o purtăm. Repetiții multe. Emoții. Zua cea mare. În sală, ochii mamelor se

aveau pretenția de a fi cadorișite. „Diriginta mea, doamna Boca, de la școala 174, nu primea nimic în afară de flori, își amintea Alexandru Mironov. Era secretara Biroului Organizației de Bază pe Școală. Oricum, zilele astea erau un chin pentru mine. Mama era profesoară și primea o mulțime de flori. Mie îmi revenea sarcina să le distribu în vase, să le tai cozile, să schimb apa, să le arunc pe cele ofilite. Era un chin. De atunci urăsc garoafele. Era floarea predilectă a acelor ani. Parcă le văd și acum, împachetate în celofan pe care scria «Codlea». Il spălăm și îl păstrăm, toamna îl folosea mama pentru acoperit borcanele de murături. Toate vecinele luau de la noi, pentru că nu se găsea pe nicăieri, dar noi aveam din abundență.”

Celofanul „Codlea”, capace de murături

Elevii din acea perioadă mai păstrează și amintirea altor „cadouri” pentru „tovarășă”. Mamele mai întreprinzătoare din comitetul de părinți al fiecărei clase se organizau în mod special în preajma zilei de 8 Martie. Se strângeau bani, iar mamele cu „pile și relații” în „comertul socialist” erau în sarcinate cu procurarea unui cadou adecvat. Nu toate cadrele didactice

aveau pretenția de a fi cadorișite. „Diriginta mea, doamna Boca, de la școala 174, nu primea nimic în afară de flori, își amintea Alexandru Mironov. Era secretara Biroului Organizației de Bază pe Școală. Oricum, zilele astea erau un chin pentru mine. Mama era profesoară și primea o mulțime de flori. Mie îmi revenea sarcina să le distribu în vase, să le tai cozile, să schimb apa, să le arunc pe cele ofilite. Era un chin. De atunci urăsc garoafele. Era floarea predilectă a acelor ani. Parcă le văd și acum, împachetate în celofan pe care scria «Codlea». Il spălăm și îl păstrăm, toamna îl folosea mama pentru acoperit borcanele de murături. Toate vecinele luau de la noi, pentru că nu se găsea pe nicăieri, dar noi aveam din abundență.”

Cristina DIAC

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Atunci, a fi student însemna ceva, era o mare onoare”

(Urmare din pag. 1)

Naveta spre casă se făcea rar, pentru a aduce de mâncare. În oraș, chiar dacă aveai bani, nu prea aveai de unde cumpăra. Dar nu existau nici mijloace de transport în comun, mașini pentru transportul interurban. Ca să ajungi, de exemplu, la Pașcani sau la Huși cu mașina, trebuia să schimbi două rate, pentru că Ceaușescu dăduse o directivă prin

care nu aveai voie să mergi mai mult de 40 de kilometri. Ca să nu se consume prea mult carburant. Nici cu trenurile nu era prea ușor, pentru că erau nemodernizate și friguroase. Veneau studenții cu bidoane de vin pe culoar și cântau ca nebunii. Atunci, a fi student însemna ceva, era o mare onoare. Acum, oricine poate fi A, și să nu uit: era și un examen foarte serios de admitere.” (a consemnat Cristinel C. POPA)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Nici nu pot fi sunată. Sunt păzită la poartă zi și noapte. Când ies în oraș se anunță imediat prin radio și sunt urmărită peste tot. Chiar și acum – mă avertizează – de cum am ieșit din casă ei sunt pe urmele mele. Eu: – Totul să ne comportăm normal, să nu ne pierdem firea. – Da, aveți dreptate, căci tocmai asta am pierdut noi în 40 de ani: nu mai știm să ne comportăm normal... – Vom reinvăta, doamnă. Trebuie să reinvățăm. – Da, eu așa fac, comme si rien n'était... Mă bucur că v-am întâlnit, realmente mă bucur mult! – Vă mulțumesc și vă urez sănătate și putere! (Dialogul are loc în gura mare, lângă ghișeu de comandă, telefonista cu urechile cât ale unui elefant, doi-trei inși ascultând și ei fără jenă, poate unii cunoscând-o pe D.C. ori având revelația cine e când ea spune, în gura mare, că și acum e urmărită). Totuși, în sală nu e nimeni în plus, față de obișnuința care ceruseră convorbiri externe: doi arabi, o cucoană care ceruse Stockholmul, alta care voia cu Ungaria, în fine o studentă foarte fardată, poate grecoaică. Nu mai intrase nimeni după Doina Cornea. Iar în stradă, când ies, nu pot să mă uit amănunțit să văd cine și de unde o pândeste. Mai târziu, când cobor de la Pi Mușlea, căruia îi făcuseră o scurtă vizită, o văd pe D.C. din nou, pe Avram Iancu, vorbind liniștită cu un cuplu de tineri, ei foarte respectuoși și oarecum luminați de întâlnirea cu ea. Ah, da, la despărțire, ultimele ei cuvinte: – Mi-ai dat curaj, întâlnirea cu dvs. mi-a dat curaj... Bubi, foarte speriat când îi povestesc scena: – Mare curaj ai avut, zice, să stai de vorbă cu ea. Cred că vei fi luat la întrebări. Să vedem.

Mircea Zăciu, Jurnal IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 425

Doi din paisprezece

(Urmare din pag. 1)

Nu știu dacă era așa ori ba. Se auzeau de toate la „Radio Șant”, în vestiarele fabricii. Pe asta se dădea vina, când ghinionul te găsea. Am aflat cu disperare că s-a întâmplat din nou. Urma să am un alt copil. Al treilea vizibil, al 14-lea invizibil. M-a cuprins disperarea. Rudele deja mă acuzau că sunt inconștientă, că dau dovadă de prostie. Părinții lui mă acuzau că sunt vinovată că le provoc fire. Presiunea era enormă. O colegă, Maria, m-a anunțat că, dacă vreau o mână de ajutor, știe o babă care rezolvă problema cu ceaiuri. Încercasem de toate. De la injección în uter de tot felul de substanțe și până la injección procurate cu greu, substanțe care să dilate și să provoace hemoragia. Doar ceaiuri nu mai încercasem. Am acceptat. Psihic nu mai eram în stare să suport ideea unei noi injección în uter de nimic și nici nu mai puteam lua injección „salvatoare”, pentru că ultima aproape mă „curățase” de tot și îmi era frică. Eram atât de terorizată și de nenorocită. Timpul curgea în defavoarea mea, iar puterea plantelor era limitată, zicea Maria. Până la urmă, am ajuns la coana Matilda. Era venită în Cluj, la fiica ei. Mi-a dat un săculeț de tifon plin cu buruienii uscate și mărunțite. N-a vrut să-mi zică ce a pus înăuntru. A râs, zicând că a ascuns în sac iarbă fiavelor pentru femei, să deschidă ușile fetei.

Trebuia să iau ceaiul seara și apoi dimineața. Iar la amiază trebuia să încep hemoragia. Așa că, în ziua în care știam ce avea să se întâmple, am mers la șeful-maistru de echipă să-mi dea o zi liberă. Mi-a cerut un litru de țuică de prune și până la urmă tot nu mi-a dat ziua liberă. Așa că, în ziua aceea, la amiază, când hemoragia s-a declanșat eram la muncă. Și nu puteam spune nimănui ceea ce trăiam. Cum mi s-a făcut rău la un moment dat, foile a acceptat să îmi dea un „bilet de veche”. Am ajuns acasă mai mult moartă decât vie. În orele care au

„Copiii fericiți ai patriei!” veneau de multe ori pe lume fără a fi dorii de părinții lor. Decretul antiavort făcea imposibilă planificarea familială FOTO: Arhivele Naționale

urmat mă gândeam că asta chiar trebuie să fie ultima oară când voi mai trece pe aici.

În ziua următoare m-am dus din nou la serviciu. Nu puteam da de bănuț. Tot vestiarul vrua de povestea unei kolege pe care o ancheta Militia pentru că a născut un copil subdezvoltat și mort. Nu știuse nimeni că era

insărcinată. Nu era căsătorită. Femeile vorbeau că împiedicase dezvoltarea sarcinii purtând centuri dure strânse dur în jurul taliei. Nici nu mai conta dacă așa stăteau lucrurile ori ba. Mi-am ascuns fața în dulap și am plâns. Nu mai puteam. Așa am trimis printre ingeri ultimul copil, numărul 14.

Mă numesc Irina Crăciun, am aproape 60 de ani acum și m-am născut pe Valea Someșului Rece. De profesie am fost lăcătuș-montator, acum sunt vânzătoare. De câte ori privesc un tânăr sau un copil, mă gândesc că și copilul trimis printre ingeri de mine în 1989 ar fi fost acum un tânăr fru-

mos, de 20 de ani. Altele au murit, eu am supraviețuit. Dar prețul supraviețuirii, pe măsură ce trece vremea, e tot mai scump. Îl plătesc cu gânduri și remușcări în fiecare noapte. Copii care nu mai sunt... și păcatul de moarte!
(a consemnat
Lacrima ANDREICA)

Furt de energie electrică la Porțile de Fier

(Urmare din pag. 1)

Curent de la prim-secretarul de partid

Anumite instituții erau exceptate de la tăierea furnizării de curent electric. Cornel Erbașu, dispecer-sef în cadrul DEN, își aduce aminte că spitalele, grădinițele și creșele nu intrau pe lista unităților unde se tăia furnizarea curentului. După care urmau fermele de porci și cele de păsări, unde dacă s-ar fi oprit ventilația sau alte sisteme atunci mii de animale ar fi murit și pagubele ar fi fost foarte mari. De asemenea, alimentarea cu apă a orașelor avea energie continuă din cauza riscului de boli. Minele subterane se numărau și ele printre priorități pentru evacuarea apei și ventilarea aerului, ca să se protejeze viețile minerilor. „Cu locuințele exista un sistem de sacrificii care se reușea în fiecare județ, își aduce aminte dipl. ing. Cornel Erbașu. La nivel oficial, Dispeceratul nu spunea nimeni ce și cum să deconecteze în problema locuințelor. Doar în cazul unor evenimente speciale în sistemul energetic, cum ar fi scăderea puterii ca urmare a opririi unui grup sau ca urmare a indisponibilității unei linii de transport, se dispunea oprirea unor fabrici sau combinate. Practic, fiecare județ avea o putere repartizată. Acolo, în funcție de necesitățile locale, prim-secretarul Partidului Comunist decidea tăierea curentului electric pentru locuințe. În marile orașe se tăia cu rândul, pe cartiere.”

Pază armată

Ceașescu a trăit pe tot parcursul anului 1989 cu impresia că alte state subminează economic România. „În sediu erau mereu ofițeri de armată și colonei, se declasau starea de necesitate pe motiv că economia este sabotată”, povestește Marian Cernat. În camera de comandă (a Dispeceratului - n.r.) era zi-noapte un soldat înarmat până la Revoluție. Și în termocentrale fuseseră puși soldați ca pază. „Militarii aveau și alți scop - a completat întregocitorul - și anume acela de a ajută muncitorii, să mă dea la lopată cărbune pentru ardere.”

energie, dar aproape niciodată nu o realizau, ne-a precizat Erbașu. Ba mai mult, deși aveau programată spre producție o anumită cantitate și realizau mult mai puțin, câteodată centralele raportau umflăt și puțin produs.” De exemplu, rapoartele Dispeceratului pentru data de 28 ianuarie 1989 arătau că termocentrala Turceni - deși avea pe hartie o putere instalată de 2.310 MW - trebuia să producă în fiecare oră doar 735 MW. Din care se realiza doar 650 MW. „Din această cantitate, 40-50 MW s-ar putea să fie măsurate, adică de a fi raportați în plus, deși nu se produceau fizic”, arată Erbașu.

Marian Cernat a adăugat că tot ce se făcea era „cu hei-rupul” și la comandă, astfel că tehnicienii nu aveau timp să își facă treaba. Rapoartele lunare ale Dispeceratului arată că aproape zilnic se spargeau țevile cazanelor la diverse termocentrale. „În centralele pe cărbune, reducerea de putere în cursul zilei a fost datorită grupurilor oprite accidental de 2.165 MW (total - n.r.); indisponibilității unor agregate auxiliare, de 260 MW”, comentează sec raportul zilei de 28 ianuarie. La capitolul evenimentelor deosebite, se menționează oprirea la ora 8:06 a grupului 3 de la Turceni, de 330 MW („prin nivel minim de apă în gazor a rămasă oprită, cazanul având țevi sparte”). „Se cărpeau țevile, și în 8-10 ore grupul era din nou în folosință”, explică Erbașu. Materialele nu erau din cele mai bune, iar tehnicienii lucrau sub presiunea de a pune grupul în folosință cât mai repede. În puțin timp, ceva se strica din nou.”

Antiotrăvire

De multe ori, anumite părți ale sistemului energetic românesc funcționau pentru a nu pune în pericol oamenii, alte activități economice sau chiar construcții. „Hidrocentralele mai mergeau și pentru diluția apei care se deversa în râuri, cum ar fi amoniac sau produse azotoase, ca să nu se otrăvească oamenii și animalele. Alimentația cu apă industrială era necesară pentru diverse fabrici, pescăriile mai aveau nevoie de apă, plus că dacă porneau turbinele prea repede cădeau malurile barajelor sau se antrena barajul și se făceau suvoaie. Mai erau probleme de navigație pe Dunăre la Porțile de Fier și nici să nu se inunde șantierul naval”, spune dispecerul-sef Cornel Erbașu.

Potrivit statisticilor DEN, cea mai mare pană de curent din 1989 a fost consemnată în 28 ianuarie, când declanșarea liniei Isaccea-Smârdan a lăsat fără curent electric Fabrica de oxigen Galați, Combinatul Siderurgic Galați (Sidex), Laminorul Galați, Portul, Fabrica Textilă Galați, Șantierul Naval Galați, Fabrica Progresul Brăila, Laminorul Brăila, șantierul din aceeași localitate și fabrica de chibrite PAL. În aceeași zi, linia care alimenta Slatina a ieșit din uz, astfel că și Uzina de aluminiu (Alro) a stat câteva ore fără curent electric.

Daniel IONASCU

ȘTIRI ECONOMICE

● La Combinatul siderurgic „Victoria” din Călan, județul Hunedoara, procesul de producție a fost oprit pentru câteva ore, datorită arderii unei guri de vânt. Din cauza avariei nu s-au putut turna circa 10 tone de fontă, însă responsabilii întreprinderii și-au luat angajamentul că vor recupera pagubele în zilele următoare.

ALERTĂ LA FRONTIERĂ

● La frontiera cu Ungaria au fost reținuți 17 cetățeni români, pentru tentativă de trecere ilegală a frontierei. Aveau vârste cuprinse între 7 și 47 de ani, iar 12 dintre aceștia erau de naționalitate maghiară. După

● Avarii și la Combinatul siderurgic din Galați, unde în jurul orei 20:00 s-a produs perforarea unei oale de turnare, în timp ce se descărca oțel. Circa 60 tone de material incandescent s-au imprăștiat pe sol, fără ca incidentul să provoace victime. După răciria oțelului, personalul Uzinei oțelării refractare din cadrul combinatului avea mînat angajamentul să recupereze metalul revărsat pe sol.

● În Valea Jiului, la Uzina electrică Paroșeni, s-a oprit activitatea la cazanul nr. 4, din cauza spargerii unor țevi din zona suportului de radiație. Din primele estimări, cazanul urma să reintre în funcțiune abia pe 14 martie.

Sursa: Arhiva CNSAS, Fond Documentar, dos. nr. 8566, vol. 24. Ilarion ȚIU

RADIOGRAFII CULINARE

„Ion Quijote” și rețeta de cașcaval

În urmă cu... ani, plecam de la slujbă împreună cu alți colegi care locuiau în același cartier, ba chiar în același bloc. Ne țineam locuri în tramvai și autobuz, ne ajutam la cărat plasele cu produsele achiziționate în diverse ocazii și din te miri unde. Așa se face că într-o zi, în iarnă, am reușit să obțin opt pui, cu banii la leafă, de la un „mandatar”. Cocosă de greutate, dar victorioasă, am ieșit pe poarta întreprinderii și în scurt timp am fost ajunși din urmă de un coleg de la Organizarea Muncii, care locuia în cartier cu mine. Drum comun, el bărbat cu mainile în buzunare, eu femeie cu două plase pline. I-a mîncat cavalerismul și s-a oferit să mă ajute la cărat, cel puțin până la stația de tramvai, care nu era prea aproape. Pe drum, suficientă zăpadă ca să ne facă să ne înghesuim să mergem unul în spatele celuilalt. Întrecut conținutul plasei era deosebit de important pentru mine, i-am făcut loc lui Ion, colegul, ca să meargă în fața mea, ținându-l sub observație. Mai o bărfă, mai o injură la adresa „cuiva”, mai un banc, apoi mi-a destăinuit el cum s-a porcât cu unul dintre colegi, că a avut o zi nasoală de tot și, uite așa, am ajuns la intersecția Străzilor 13 Septembrie și Panduri. Aici trebuia să traversăm și să ne înfigem în zăpada de pe refugiu ca să așteptăm tramvaiul.

Ion face un pas, ca să intre pe carosabil, și calcă drept la rigolă, de unde se înfige rapid și dispare până la brâu într-un canal mascat de zăpadă. Reacția mea a fost pe măsura situației: am înșfăcat fulgerător plasele și abia apoi m-am aplecat să-l scot din canal pe Ion. Au intervenit încă doi colegi care ne-au ajutat în urmă și l-am scos pe cavalier din canal. Era plin de zăpadă, ud până la genunchi și speriat de moarte. Bietul Ion, după spaima aia, a fost nevoit să suporte și ironiile colegilor, care-i spuneau că dacă nu-mi înșfăcam plasele s-ar fi dus pe Dâmbovița cu greutățile alea de gât. L-am scuturat

cercetări, s-a stabilit că 6 erau din județul Cluj, 5 din județul Hunedoara, 4 din județul Bihor, 1 din județul Arad și 1 din județul Prahova. ● În noaptea de 12/13 martie, grănicierii timisoreni au descoperit un grup de 42 persoane (27 adulți și 15 copii) care încercau să treacă în Ungaria prin dreptul localității Sa-

ra. Erau de origine din județul Harghita. Veniseră până la Arad cu transportul feroviar, iar de acolo luaseră un tren personal până la halta Saravale. Sursa: Arhiva CNSAS, Fond Documentar, dos. nr. 8566, vol. 24. Ilarion ȚIU

rețete culinare. Cea mai interesantă a fost cea în care îl învăța cum să prepare cașcaval. Ion arăta că moțăie. Ceilalți colegi se îndepărtaseră cât mai mult. Marcela, nimel Nu s-a dat bătăuță și a început: „Domnu' Ion, ieși două sticle cu lapte, 250 g de margarină, două kilograme de brânză de vaci, două ouă, o linguriță sare, o linguriță bicarbonat, puțin unt pentru uns, dacă vrei, vobrescu eu cu Florica, șefa de la „Alimentara noastră”, și-ți faci rost de toate. Fii atent! Faci așa: fierbi laptele, în care bagi brânza de vaci și amesteci până iese zerul la suprafață. Scurgi bine într-un tifon, apoi pui iar pe foc și bagi margarina, torni ouăle bătute și o linguriță de sare. Fierbi și amesteci bine, până se face ca o pastă, pui și o linguriță de bicarbonat. Răstorni cașcavalul într-o cratiță unsă cu unt și îl lași la răcit. Gata, vezi? E simplu și face bine la răceală și la anemia! Dacă vrei, mai am o rețetă”, îi zise ea plină de compasiune. El, nimel.

Următoarea stație a fost Șoseaua Giurgului. Ion se ridică pentru că trebuia să coboare. Se întoarse către mine și-mi zise cu o față bleagă plină de o mare suferință interioară: „Bă! Te durea în spate de mine! Te-ai înfipt să înhați binele, nu să mă salvezi pe mine! Luată-ar dracu' de gospodină ce ești!”. Reacția mea a fost complet aieru, pentru că nu am văzut decât partea hazoasă a lucrurilor și am pufnit în râs. Ion, care se aștepta probabil la altceva, se întoarse și, acum furios, îi zise doamnei Marcela: „Iar tu mai faci dracu'! M-ai înnebunit! Și să știi că îmi bag picioarele unde și înghețate în cașcavalul tău!”. Aici, în jur de zece glasuri, ale colegilor ascunși printre călătorii ceilalți, au zis: „Bravo! Așa! Da-i cu cașcavalu-n cap și fugi!”, și au început să râdă în hohote. Doamna Marcela ne-a făcut nesimțiti și a tăcut chitic, până la stația Bulevardul Constantin Brâncoveanu, unde a coborât, lăsându-ne fără cea de a doua rețetă.

Veronica BECTAȘ

ARTICOLUL ZILEI

Seralistele

Ce poate fi mai optimist decât imaginea unei generații tinere, insetate de învățură, având acces nelimitat, mai mult, fiind mereu îndemnată, îndrumată, să-și ridice nivelul cunoașterii, de aspirații? Constantă a politicii partidului și statului, îndeosebi în ultimii 24 de ani, perfecționarea continuă a pregătirii profesionale, însușirea celor mai noi cunoștințe științifice și tehnice contemporane, în strânsă legătură cu cerințele dezvoltării intensive a economiei țării noastre - această generoasă idee o regăsim sublimată în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la înaltul forum al democrației muncitorești-revoluționare din noiembrie 1988, idee devenită realitate.

Seralistele! Lor le dedicăm acest reportaj din martie. Ziua lor începe de obicei devreme, în jurul orei 5:30, pentru a porni spre fabrică, lucrând ca filatoare sau oțelar, chimist sau impiegat de mișcare... Spre seară, le aflăm în clase, aplecate asupra cărților, sau în amfiteatre, audiind cursuri. Le privim cu admirație și dragostea noastră de maturi, cu bucuria celor care văd în ele, în ei, pe cei care vor duce mai departe certitudinile și speranțele noastre.

Oțelăreasa

Am cunoscut-o cu doi ani în urmă, lucrând ca „oțelăreasă”, mai exact la Laminorul de Tablă din Galați. Ne-a impresionat frumusețea ei delicată, din care răzbătea o tenacitate ieșită din comun. Lucra la secția a doua, recoacere și finisare a tablei. Mănușile uriașe de oțelar, șortul, ochelarii, cască o acopereau de tot pe Otilia Pavel, care, aveam să aflăm, își urmasse tatăl pe drumul greu, dar ademenitor al oțelului. Era atunci studentă în anul IV la cursul seral al Facultății de metalurgie din Institutul Politehnic gălățean. Colegul de bancă, Vasile Pavel, muncitor la Combinatul Siderurgic, îi devenise încă din anul I soț, și în anul II amândoi erau de-acum părinți.

Am căutat-o spre a afla dacă și pregătește lucrarea de diplomă.

- Sunt tot în anul IV!

Și la mirarea noastră, Otilia ne spune șagalic: între timp a venit pe lume și Dănuț, care are acum 1 an și 4 luni; așadar, Andrei și Dănuț. Pentru că și în cazul meu, ca studentă, am beneficiat de dreptul de a întrerupe școala pentru a-mi crește copilul.

Colège de bancă și de muncă

Sanda și Dobrița sunt colège de bancă în clasa a XI-a la Liceul nr. 2 din Focșani și colège de muncă în secția de creație la întreprinderea de Confecții din Focșani. O coincidență, fiecare mai are încă 5 frați și surori acasă. Sanda Dima a absolvit școala profesională și mai apoi s-a înscris la seral. Dobrița Sandu, fiind încă în anul II de profesională, s-a hotărât să urmeze concomitent liceul.

- De ce n-ai așteptat, Dobrița, să termini profesionala?

- Pentru că și eu, asemenea altor tineri ai României socialiste, vreau să cunosc mai mult, să devin om cu un nivel de cunoștințe pe măsura timpului nostru.

Sanda lucrează la creație, fiind o brodează de mare talent, iar Dobrița a intrat în această secție grea doar de câteva luni, în urma unui sever examen. Așadar, mereu examene de școală, de viață...

Numai note de zece

De la o filială CEC la clapele pianului, la muzicologie, la dirijat și compoziție calea pare suficient de neverosimilă. Și, totuși, aceasta e traiectoria de viață a Simonei Dumitriu, studentă în anul IV la secția „Muzică”, secția serală a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București. A reușit la admitere cu media 9,80. Acum e studentă în anul IV și are aflat că din anul I a obținut la toate sesiunile de examene, până la ultimul, numai note de 10. În fiecare an 7 examene, deci 21 de 10 plus trei în această sesiune.

- Spune-mi, Simona, care este secretul acestei performanțe, acestor note de 10?

- Niciodată nu învăț pentru a lua 10, ci mă străduiesc să muncesc în primul rând pentru că muzica a fost visul și este pasiunea mea, pentru că eu și ceilalți colegi ai mei avem profesori excepționali, și vreau totdeauna să nu-i dezamăgesc. V-aș mai mărturisii că și atunci când iau 10, eu știu că mai sunt lucruri asupra cărora ar trebui să mă însis.

Ce să-ți urăm Simonei? S-o întâlnim în viață mereu cu realizări de nota 10!

Surorile

Pe numele de familie Iliescu, Nicoleta-Mihaela este în anul IV la Politehnică, Facultatea de Chimie, secția tehnologia siliciilor, iar Sanda-Gabriela, la facultatea de transporturi, secția autovehicule rutiere. Prima, în orele dimineții, tehnician chimist la „Nufărul”, cea de-a doua impiegat de mișcare la Transcom.

Surorile acestea duc cu ele povestea unei mari pasiuni, pe care vor să și-o realizeze pe măsura forțelor anilor tineretii. Au fost amândouă talentate încă din liceu, Nicoleta participând încă din clasa a VII-a la olimpiadele de chimie. Cea de-a doua, Sanda, ai cărei ochi negri strălucesc de forță și ambiție, la 18 ani, e studentă în anul al doilea. A fost admisă la facultate cu o medie care a situat-o pe locul 1, nu numai la seral, ci și la zi, dacă ar fi dorit să urmeze aceste cursuri. Este șefa de grupă, una dintre cele 15 tinere din cei 130 de studenți ai acestei secții cu un profil atât de aparte.

- De ce autovehicule rutiere?

- E greu să vă motivez, dar de când mă știu, această facultate am vrut s-o urmez. Îmi plac autoturismele, și pe cel al tatei, inginer agronom, l-am mesterit de nenumărate ori.

- Sanda, nu vreau să insist, dar ai și o profesie aparte.

- Într-adevăr, am o muncă de răspundere, în care îmi trec prin mână documente în valoare de milioane de lei, și care îmi cere o minte foarte limpede. Dar îmi place și profesia de dimineață, ca și facultatea de seară. Adăugați însă și un fapt deloc de neglijat: atât eu, cât și sora mea avem o retribuție, fiecare de câte 2.300 lei, așadar, suntem pe picioarele noastre. În sâmbetele libere, mergem cu prietenii la munte, vizionăm spectacole, și zi de zi găsim și puțin timp să citim.

Filatoarea care iubește mecanica

Nicoleta Păun e filatoare la „Dacia” bucureșteană, a ajuns aici după absolvirea profesională cu acest profil. Dar e îndrăgostită de mecanisme, de matematică, de fizică, de chimie, și s-a înscris la Liceul industrial nr. 9, cu profil mecanic.

- Ce-ți place cel mai mult din tot ce înveți?

- Vă dați seama că urmând un asemenea liceu mă atrag toate obiectele sale, dar să nu vă mirați, eu aș pune pe primul loc limba română, pentru că iubirea de țară începe cu primele cuvinte pe care le deprinzi. Și cu un glas emoționat, de țuică parcă, îmi revărsă versuri de Mihai Eminescu.

Și gândul mă duce de la Nicoleta la Simona, la Otilia, la Dobrița și Sanda, la Mihaela și Sanda, una parcă mai frumoasă decât alta - câteva tinere doar din marea grupă a seralistelor din întreaga țară, care muncesc și învață pentru a trăi la temperatura înaltă a vremurilor noastre.

Aneta POPESCU
Femeia, nr. 3/1989

Filatoarea care iubește

